

ІІ НАУКОВА ІСТОРІЯ

*Серія інтерв'ю до Міжнародного дня
жінок і дівчат у науці*

Катерина Терлецька

*доктор фізико-математичних наук,
завідувачка лабораторії математичних наук
Національного центру «Мала академія наук України»*

Сфера наукових досліджень:

нелінійні хвилі та стратифіковані течії.

Цитата, якою науковиця керується в житті або науці:

«Роби, що повинен, і будь, що буде»

Шлях у науку

Як почалася ваша історія в науці?

Моя історія в науці почалася з подиву. Мене завжди дивувало, що світ можна не лише описувати словами, а й «пояснювати» структурами, закономірностями, моделями. Математика стала мовою, якою я навчилася ставити питання до реальності.

Чому саме математика / ваша галузь?

Бо математика – чесна. Вона не обіцяє легких відповідей, але гарантує сенс, якщо ти готовий думати. А ще це ідеальний інструмент, щоб поєднати красу, точність і свободу мислення.

Чи був момент, коли ви сумнівалися, що це «ваше»?

Звісно. Коли я потрапила до математичного класу, математика була для мене зовсім не легкою. Але саме ця складність стала викликом, який змусив мене зібратися, навчитися дисципліни мислення і поступово входити в цю науку. Це вимагало багато внутрішньої організації, але саме тоді я зрозуміла: труднощі не відштовхують мене, а, навпаки, притягують.

Хто або що найбільше підтримало вас на старті?

Найбільшу підтримку на старті дали мої батьки. Вони бачили, як мені було складно, але не тиснули й не вимагали миттєвих результатів. Їхнє спокійне прийняття й довіра дали мені простір витримати складність і не зійти з дистанції. Не менш важливою була підтримка однокласників: спільне розв'язування складних задач, розмови й обмін ідеями створювали середовище, у якому зростання відбувалося майже непомітно – але дуже швидко.

Виклики

З якими труднощами ви стикалися як жінка в науці?

У сучасному науковому середовищі бути жінкою в науці вже не є викликом самим по собі. Час від часу трапляються люди зі «старою ментальністю», які можуть дозволити собі недоречні або знецінювальні зауваження, але це радше рудименти минулого, ніж системна проблема. Сьогодні пріоритетність і видимість жінок у науці реально працюють: жінка-дослідниця перестає бути винятком і стає нормою. А коли норма змінюється, зникає потреба щось доводити – залишається просто робити свою справу добре.

Чи доводилося вам доводити свою компетентність більше, ніж колегам-чоловікам?

Так, і не раз. Але з часом я зрозуміла: це не мій особистий дефіцит, а системна похибка. Найкраща відповідь – стабільні результати й спокійна впевненість.

Чи маєте ви синдром самозванця. Якщо так, то як ви з ним справляєтеся?

Так, він періодично з'являється, як стара помилка в коді. Я не намагаюся його «вилікувати», а радше співісную з ним. Якщо сумніваєшся – значить, ростеш.

Який найскладніший момент у кар'єрі ви вже пройшли?

Момент, коли потрібно було поєднати науку, відповідальність за людей і реальність війни.

Баланс у житті

Як ви поєднуєте науку з особистим життям?

Моє особисте життя природно переплетене з наукою через родину. Мій чоловік також науковець, тож значна частина нашого спільного часу – це розмови про ідеї, проекти, гіпотези й плани, які народжуються між кавою і вечірніми прогулянками. Більшість дружніх зв'язків – це колеги й партнери з різних ініціатив, і наше «гарне проведення часу» часто виглядає як спільне мислення, створення й обговорення. Для мене це не баланс між двома світами, а радше одна узгоджена система координат, у якій життя і наука підсилюють одне одного.

Чи реально «мати все» – і кар'єру, і сім'ю?

Кар'єра і сім'я – це не конкуренти, а система з багатьма параметрами, яка постійно переналаштовується. Іноді одна змінна зростає швидше, іноді – інша. Головне – не шукати ідеального балансу в кожному миті, а дозволити системі бути динамічною.

Що допомагає не вигорати?

Сенс. Люди. І відчуття, що моя робота має вплив за межами мого кабінету. Ну і чесні паузи.

Успіх і мотивація

Яким досягненням ви найбільше пишаєтеся?

Найбільше я пишаюся тими моментами, коли наукові передбачення перестають бути формулами на папері й знаходять підтвердження в реальному житті. Коли абстрактна модель раптом починає «працювати» – описує явище, допомагає зрозуміти процес, впливає на рішення. У такі миті наука перестає бути теорією і стає дією.

Сьогодні ж моєю особливою гордістю є наші проекти з навчання вчителів. Це тиха, поступова, але глибока робота – крок за кроком змінювати культуру викладання математики, підтримувати педагогів, давати їм інструменти для мислення, експерименту й свободи. Саме так, не різко, а усвідомлено, можна трансформувати математичну освіту і створювати систему, що працює на майбутнє.

Що для вас означає успіх у науці?

Успіх – це коли твої ідеї живуть довше за презентації. Коли вони змінюють практики, мислення й людей. І коли хочеться йти далі, а не лише підбивати підсумки.

Який міф про жінок у STEM ви хотіли б зруйнувати?

Що жінки в науці – це виняток. Насправді ми – просто частина повного простору рішень. І без нас система неповна.

Послання майбутнім науковицям

Що б ви сказали собі 10 років тому?

Ти не запізнюєшся. Ти саме там, де маєш бути.

Яку пораду дали б дівчатам, які бояться йти в науку?

Не чекайте, поки зникне страх – він не зникає, він змінюється разом із вами. Йти в науку можна і з сумнівами, і з питаннями. Страх – не ознака слабкості, а знак того, що ви на порозі росту.

Чому жінкам важливо бути видимими в науковому просторі?

Жінкам важливо бути видимими в науковому просторі, щоб присутність жінки в науці сприймалася як норма, а не як виняток. Видимість створює ефект дзеркала: інші жінки й дівчата бачать, що наука це простір, у якому їм є місце, де можна бути собою, мислити, сумніватися, відкривати й досягати.

Рольові моделі мають вирішальне значення, вони не нав'язують шлях, але дають дозвіл на вибір. Саме через живі приклади поступово руйнуються стереотипи про те, що математика чи наука «не для жінок», і формується культура, у якій талант, цікавість і праця важливіші за гендер.